

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

Videm, Via Vitt. Veneto, 32

Tel. 33-46 — Poštni predal (Ca-

sella postale) Videm 126. —

Poštni čekovni račun (Conto

corr. post.): Videm, št. 24/7418.

NAROCNINA:

Za Italijo: polletna 300 lir —

letna 500 lir — Za inozemstvo:

polletna 600 lir — letna 1000 lir

— Oglasi po dogovoru.

Posamezna številka 25 lir

Leto XI. — Štev. 12 (199)

UDINE, 1. - 15. JULIJA 1959

Izhaja vsakih 15 dni

Po petih letih

26. junija 1954, pred petimi leti, je odšel od nas naš oče, naš modri poglavar, naš pesnik, pisatelj, slovničar, muzikolog, slikar in predvsem naš voditelj Ivan Trinko.

Zdi se nam, da je bilo včeraj, ko smo se poslovili od njega na trčmumskem pokopališču. Leži gori visoko in gleda na nas, kako se obnašamo in kako živimo. Skoro vsa Furlanska Slovenija je pod njegovimi nogami, zato ima pregled nad vsemi vasmi, nad vsem, kar se pri nas dogaja. Nimar je lahko presodil ali je kakšno delo pravo ali ne.

Bil je kot velik visok hrast in so se lahko ravnali po njem naši ljudje. Ker pa je bil pošten človek, naraven, odprt in brez zvižace so se obračali na njega ne samo naši Slovenci, ampak tudi Furlani in Slovenci.

Nimar se je boril za naš slovenji jezik in ni nikdar popuščal pred nasprotnikom. Po drugi strani pa je prav o Italijanih napisal več dobrega kot toliko in toliko italijanskih pisateljev in propagandistov.

Sam od sebe, na lastno iniciativo, je strojil mostove razumevanja med narodi, ko na takšne stvari še ni nobeden mislil. Za Italijane je izdal l. 1930 slovensko slovnico, o Jugoslaviji pa l. 1940 knjigo »Storia politica, letteraria ed artistica della Jugoslavia«. V »Guida della Carnia e del Canal del Ferro«, ki jo je sestavil znameniti italijanski geograf Marinelli, je l. 1924 napisal studijo o našem dialektu. Ko bi bilo več Trinkov, bi se Italijani in mi Slovani bolje poznali in bi bilo še lažje sklepati prijateljske vezi med narodi.

Trinko je bil prvi, ki je prevedel prvo slovensko prozo v italijanski jezik in sicer znano povest slovenskega pisatelja Josipa Stritarja: Gospoda Mirodolskega — Il signor di Valpacifica za videmski list »Il cittadino italiano«.

Trinko ni prevajal samo iz slovenske literature, ampak tudi iz drugih slovenskih literatur, tako na pr. Gogola in Tolstoj iz ruske literature, in Sienkiewiczza iz poljske.

Pisal je v češki časopis »Slovansky prehled« o kulturnih dogodkih v Italiji.

Trinko nam je vsem nam svetel zgled, kako je treba spoštovati in braniti svoj materni slovenski jezik in kako ceniti in spoštovati državo, v kateri je živel. Redki so bili med Italijani ljudje, ki so bili tako dobri in zvesti državljanji kot je bil ravno Trinko. Bil pa je zato tak, ker je bil velik poznavalec narodov, ker ni bilo v njem nobene sence kakšnega nacionalizma, ker je spoštoval vse narode in hotel, da bo tudi njegov narod, še posebej njegovi furlanski Slovenci spoštovani.

Dogaja se ljudem, da nesejo znanca na pokopališče in da na njega pozabijo že na pogrebščini v oštariji. Ivan Trinko je pa bil tak človek, da nanj ni mogoče hitro pozabiti. Vsem nam se zdi, da je še nimar med nami njegova visoka figura, da nas mirno gleda, kaj delamo.

Tudi nam pri našem listu »Matajur« se nam zdi, da nas še nimar prebira in nas presoja, ali res pišemo resnico in odkrito o vseh težkih problemih naše Furlanske Slovenije.

Ivan Trinko je za vse nas preizkusni kamen in mera, ali pravilno delamo, ali

Jugoslovanska manjšinska politika

V svojih poročilih na IV. kongresu Zveze komunistov Slovenije sta se A. Ranković, tajnik Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije in Miha Marinko, tajnik Zveze komunistov Slovenije dotaknila tudi položaja slovenskih narodnih manjšin v Italiji in na Koroškem. Obsodila sta ravnanje s koroškimi Slovenci ter kritizirala avstrijske oblasti, ki v zadnjem času popuščajo političnim skrajnežem ter so celo ukinile nekaj pravic, ki so jih koroški Slovenci prej uživali. Položaj Slovencev v Italiji se je do neke mere izboljšal v skladu s sklenjenimi pogodbami in ugodnim razvojem odnosov med obema državama v zadnjih letih.



izpolnjujemo vse naloge do svojega ljudstva, Trinko je imel velike darove in jih je vse izkoristil v prid svojega ljudstva. Polno je med nami ljudi, darovitih in inteligentnih. Vsak izmed njih bi se moral vprašati, ali tudi on sam vlaga vse svoje darove tako, da imajo naši ljudje koristi od njega.

Trinko se ni bal nobenih nasprotnikov, ne visokih in ne malih lajavih, kadar je šlo za koristi našega ljudstva. Izkazalo se je, da je imel le Trinko prav, in da so vsi nacionalistični nasprotniki samo škodo delali nam in pa italijanskemu narodu. Če bi obveljala Trinkova spravljivost, tolerance bi bilo mnogo manj gorja in

nesreč med vojsko v naših krajih.

Ko delamo bilanco po petih letih, odkar ni več med nami, vidimo, da je njegov nauk, njegov zgled zalegel.

Skušamo hoditi po težki njegovi poti za naše ljudstvo, se zanj boriti in mu pomagati. Skušamo ostati pravični in tolerantni do naših sosedov Italijanov in Furlanov v naši provinci. Njegov duh za mirno sožitje med narodi nas vodi.

Od leta do leta nimar bolj pada številko njegovih nasprotnikov in nasprotnikov njegovih idej do enakopravnosti vseh narodov. Ljudje, ki so bili Trinku nasprotniki, ko je bil še živ, priznavajo, da niso imeli prav in se spreminjajo v njegove občudovalce.

Velika sreča je bila, da smo dobili mi mali furlanski Slovenci tako velikega človeka kot je bil Trinko. On nas je prepodril, na njegovem delu se učimo, njegov neupogljivi karakter nam daje pogum, da izdržimo v vseh bojih za naše ljudstvo. Trinko je vsadil tako drevo, ki ne bo nikdar usahnilo. Prav tako ne bo nikdar zmanjkalo furlanski Slovencev. Mi napredujemo tudi po njegovi smrti, ker se držimo njegovih humanističnih naukov.

Vsak izmed nas, posebno pa tisti, katerim je dano v dolžnost, da vodijo naše ljudi, naj se sedaj od petletnici izprašajo ali so nimar ostali Trinku zvesti in ali niso nekateri morebiti samo po besedi njegovi, sicer pa plašljivi oportunisti.

Skromen je njegov spomenik na trčmumskem britoju, toda bolj živ naj ostane v naših sreih spomin nanj.

Mi smo Trinkov rod in se nam ni treba bati. Trdni in odločni ostanimo in izpolnjujemo njegov testament ljubezni do slovenskega jezika in do spoštovanja drugih ljudi v naših krajih.

Dve letini - ena doma - druga v tujini

Smo v sredini leta, dan se je že obrnil navzdol in že približno vemo, kakšna bo letina.

Mi furlanski Slovenci imamo dve letini: eno doma odvisno od dobrega ali slabega vremena, od rose, dežja, sonca, rje, vetra in suše, ter drugo v tujini, ki je odvisna od ekonomskih postav, od kriz in konjunktur, od pameti in nes pameti vlad.

Za prvo letino, za tisto, ki je odvisna od vremena, od naših domačih sap, vemo, da bo zaenkrat še kar dobra, če ne bo kasneje zaplesala po naših bregih huda ura.

Za drugo letino v emigraciji pa tudi že vemo, da letos ne bo dobička. V Franciji, kjer dela največ naših ljudi, ni več toliko dela kot prejšnja leta. Tisti, ki so šli kar na svoje, na slepo na delo, niso dobili vsi delo, ali pa slabo, ali sploh ne. Nekateri so se morali vrniti nazaj domov in tukaj poiskati v videmski provinci drugo delo, ki pa seveda ni tako plačano kot v tujini. Pri tem se je pokazalo, kaj pomeni biti kvalificiran delavec. Mojstri zidarji so takoj dobili delo in delajo v Vidmu in tam okoli, kjer se dosti zida.

O Belgiji ne bomo dosti govorili, ker se vprašanje karbena, ki ga ne morejo prodati, ne zgame nikamor naprej in so tisti naši ljudje, ki so še ostali v Belgiji veseli, da sploh imajo kakšno delo, pa čegih slabše plačano.

S Švico, kjer je dosti naših ljudi, se

tudi ne moremo pohvaliti. V bogati Švici sicer ni tako velikih težav kot v Franciji, toda vlada nekakšen zastoj, neka stasi, in ne moremo upati na tiste zasluzke kot lani.

Po naši Furlaniji divja ne navadna, ampak že kar divja kriza in se vrata fabrik, kar po vrsti zapirajo. Nobeden vordinde del gornov ne pomaga več. Nobene rakomandacije parlamentarcev. Nobene posvetovanje trgovske zbornice. In vendar so naši ljudje, seveda tisti, ki imajo samo sezonsko delo, le našli zaposlitev po Furlaniji. Morajo pa biti ljudje od meštirja, ker drugače sploh ne dobijo dela.

Letošnje leto bomo torej prestali ne preveč briljantno, z manjšimi prihranki in se bomo po tem morali ravnati pozimi. Skrbi pa nas, kaj bo drugo pomlad. Na delo bo treba iti, samo kam in kako, ker na domače projekte o conih depresih zaenkrat ne moremo dati še ničesar.

Kot računamo, bodo tudi drugo leto naši emigranti dobili še delo v tujini, ne bo pa lahkih zaslužkov prejšnjih let, ne bo pa tudi takšne krize, ki požene vse delavce na cesto.

Ne naredimo slabo, če malo pomislimo kot na rezervno tudi na naš dom, ki nas bo v sili le vzdržal. Zato ne opustimo nobene priložnosti za bonifike, saj je letos vlada zvišala fond za montano friulano od 100 na 225 milijonov lir. Nekaj moramo tudi mi ujeti od tega fonda in se za to pobrigati.

Da bomo še živel

»Matajur« izhaja že skoro devet let. To je dejstvo, mimo katerega ne more iti nihče in ki bi ga morali vsi upoštevati.

Marsikdo polemizira z nami, drugi pa, in teh je še več, skušajo iti mimo nas, kot da bi nas ne bilo. Prvi ponavadi preidejo skoro vedno k meclju, misleč, da bodo na ta način dokazali neko svojo namišljeno zvišenost, ki pa ni nič drugega kot domišljavost in lahkomišelnost izmikanje pred realnimi problemi.

V teh letih nam je bila v uteho zavest, da smo pristno in edino glasilo 40.000 italijanskih državljanov slovenske narodnosti; nikoli nismo pozabili, da smo edini časopis, ki je govoril in govoril v njihovem domačem jeziku prebivalcem Nadiške in Terske doline, Karnaehte in Rezijske.

Tod živi delovno ljudstvo, ki je vedno dalo vse, zase pa je zahtevalo le malo in še manj doseglo. Interesi raznih strank, zasebne koristi raznih političnih predstavnikov, pomanjkanje tistega deželnega statuta, ki bi omogočil učinkovitejšo obrambo naše narodne manjšine, so vedno imeli za posledico, da so beneški Slovenci ostali doslej brez svojega zastopnika, ki bi bil njihove krvi in jezika ter bi jih zastopal v poslanski zbornici ali pa vsaj v pokrajinskem svetu. V obrambo pravic tega prebivalstva smo se vedno borili neglede na očitke, ki so jih metali na nas, na nezaupanje, ki so ga netili proti nam. Očitani so nam, in nam še očitajo, da smo anti-italijani; prisegli so in še prisegajo, da smo v službi tujca in da je naš cilj delovanje za odcepitev nekaterih predelov italijanske republike. Take trditve so smešne in pomilovanja vredne; nismo mi tisti, ki bi lahko kaj takega storili ali imeli takšen namen. Pač pa smo vedno pokazali, da smo zvesti državljanji italijanske republike, saj zahtevamo samo izvedbo Ustave, kar se tiče deželne avtonomije in obrambo manjšinskih pravic; vsekakor bolj spoštujemo državne zakone mi, kot pa tisti časopisi, ki izkoriščajo smrt raznih Bottaijev in De Vecchijev, da na več ali manj odkrit način poveljujejo bivši fašistični režim, njegove nasilne in podkupljive predstavnike in njegovo politiko, ki je prinesla Italiji samo žalost in ruševine.

Ne čudimo se sovražnemu razpoloženju nasproti nam od strani tistih nacionalistov, ki so se posluževali italijanske zastave, da bi z njo, zakrili in prekrili svojo brezbriznost do konkretnih problemov v korist ljudskih množic. Ti ljudje vedno govorijo o domovini, o njeni večni usodi, o njeni neumrljivi misli in civilizaciji; govore o potrebi, da moramo biti vsi pripravljivi braniti to domovino, istočasno pa nočejo storiti ničesar, da bi preprečili izseljevanje prebivalcev naših gorskih krajev, da bi našli učinkovito zdravilo proti množičnemu izseljevanju; ničesar ne storijo, da bi naši ljudje ne odhajali v tujino in iskali tam tisto človeško pomoč, ki jo zaman pričakujejo v domači državi.

Kar pa nas je najbolj začudilo in v časih najbolj bolelo, je bilo nezaupanje naših lastnih ljudi. Beseda župana vzbuja čisto več zaupanja, kot naš glas, pa četudi je, ta beseda odmev sebičnih koristi kakšne velike stranke, ki se trudi, da bi si bolj z obljubami kot s konkretnimi dejanji pridobila nekaj tisoč glasov na škodo svojih političnih nasprotnikov.

Mi nadaljujemo z našo borbo, da bi pri rojakih utrdili zvestobo do jezika svojih očetov in do rodne zemlje ter utrdili njihov moralni čut. Če se kateri izmed teh sramuje govoriti v jeziku, ki mu ga je vcepila njegova mati, nas to boli skoro v taki meri, kot so nas prizadeli nedavni dogodki, v Tipani.

Kar pa se tiče lahkote, s katero se mladina iz naših krajev pusti zvesti v lahkomišljeno življenje, ki jim nazadnje prinese več škode kot pa koristi, ne bomo nikoli nehali opozarjati starše na njihovo odgovornost.

Samo tam, kjer se spoštuje zdrava domača izročila, lahko pričakujemo nadaljevanje visokovrednih tradicij.

Per continuare ad esistere

Il »Matajur« esce da quasi nove anni. E' questa una realtà di fatto che non solo nessuno può contestare, ma della quale tutti dovrebbero rendersi conto.

Molti polemizzano con noi e molti altri, i più, ci ignorano, meglio finsero di ignorarci; i primi poi, quasi sempre, passano dalla polemica al silenzio per dimostrare una loro presunta superiorità che era invece inconsistente boria, volontà di ignorare stupidamente problemi reali.

Durante questi anni sempre ci confortò il pensiero di essere l'autentica, unica voce di circa quarantamila cittadini italiani di parlata slovena; mai dimenticammo di essere l'unico giornale che si rivolgeva, nella loro lingua, alla gente delle vallate del Natisone, del Torre, del Cornappo e di Rezijske.

Si tratta di popolazioni laboriose che sempre tutto hanno dato, che poco hanno chiesto, che ancora meno hanno ottenuto: il gioco dei partiti, l'interesse degli uomini politici, la mancanza di uno statuto regionale che renda concreta e operante la difesa della minoranza hanno sempre fatto sì che le genti di lingua slovena, abitanti in Friuli, fossero prive di un rappresentante, parlante la loro stessa lingua, non solo in Parlamento, ma perfino nel Consiglio Provinciale. Noi in difesa dei diritti di queste popolazioni abbiamo sempre lottato incuranti delle accuse che ci venivano mosse, delle diffidenze che suscitavamo. Ci dicevano, ci dicono anti-italiani; giuravano, giurano che noi siamo asserviti allo straniero e che la nostra finalità sarebbe quella di lavorare per il distacco di alcune zone dal territorio della Repubblica Italiana. Ciò fa semplicemente ridere: non siamo noi di certo che possiamo e vogliamo far ciò. Siamo invece fedeli cittadini della Repubblica Italiana giacché chiediamo l'applicazione della Costituzione per quanto riguarda le autonomie regionali e la difesa delle minoranze linguistiche; noi siamo di certo più ossequienti alle leggi dello stato di tutti quei giornali che si servono della morte di un Bottai o di un De Vecchi per fare una più o meno coperta apologia del regime fascista, dei suoi uomini violenti e corrotti, della sua miope politica che all'Italia portò solo tutti e rovine.

Nè ci meravigliò mai l'ostilità preconcetta dei nazionalisti che della bandiera italiana si servirono come di paravento per mascherare la loro insensibilità verso i problemi concreti dell'elevazione delle masse. Costoro parlano sempre di patria, dei suoi eterni destini, della sua missione immortale di civiltà; parlano della necessità di essere pronti a difendere questa patria ed intanto nulla fanno per evitare che i nostri paesini si spopolino, per trovare una alternativa alla piaga della emigrazione; nulla fanno per evitare che la nostra gente vada all'estero a cercare quell'aiuto umano che manca nell'ambito del territorio nazionale.

Ciò che ci ha più meravigliati e, alle volte, offesi è stata invece la diffidenza delle nostre stesse genti; la parola del sindaco suscita molte volte maggiore fiducia della nostra voce anche quando quella parola è l'eco interessata di un grande partito preoccupato di carpire, con le promesse più che con i fatti, qualche migliaio di voti più degli avversari.

Noi continuiamo la nostra battaglia per richiamare i nostri fratelli alla fedeltà alla lingua dei padri, alla loro moralità, alla loro terra.

Il fatto che qualche fratello si vergogni di parlare nella lingua insegnata dalla sua madre ci addolora quasi quanto ci hanno addolorato i recenti fatti di Taipana.

A proposito della facilità con la quale le giovani delle nostre terre si lasciano attirare dalle lusinghe di una vita corrotta e che, a lungo andare, si rivela più ricca di dolori che di piaceri, non ci stancheremo mai di richiamare alle loro responsabilità i genitori.

Solo là dove c'è sanità di focolare ci può essere continuità di tradizioni di alto valore.

SV. LENART SLOVENOV

U SKRUTOVEM DJELAJO PROGRES

Lepu je čut, de imajo judje dobre iniciative, zaki taku pomagajo k progressu. Pretekli tjejan je u Skrutovem odpru novo butiho Aldo Pertoldi-Piku po domače, ki bo prodaju pibi-gas, turnele an bicikle. Dna žena pa je odparla u lokalih stare farmacije agrarno butiho. Tle bojo prodajal umetna gnojila (con-cimi artificiali) an druge tajšne reči, ki so nucne kumetom. Do sada njeso imjel u cjelem šentlenarskem komunu tajšnih butih an judje so muorli hodit kupovat use u Cedad.

Se kje druge bi se muorli zganit, zaki dosti je vasi, ki nimajo nobedne butihe an muorajo hodit kupovat po adno uro an še vič deleč an taku zjubljajo cajt, ki je za usakega človejka, posebno za kumete, taku drag.

PAVIMENTACIJA CJEST

Na provincjalnem oficihu u Vidmu je preuzela impreza S.A.C.A. djelo za pavimentirat cjesto, ki vodi iz Sv. Lenarta u Zamir an tisto iz Kozice u Hlodič. Tisto djelo bo koštalo 11.200.000 lir.

SMARTNA KOSA

Umarla je 26. junija Eliza Jusič, stara 76 ljet, iz Zamira. Sinovom, hčeram an žlahti izrekamo naše sožalje.

TJAPANA

SENO OD HIŠE — MIZERJA U HIŠE

U Plestičih an Prosnidu so ljetos prodal okuole 15 tauzent kvintalu sena. Inšpektorat za agrikolturo iz Vidma bo u kratkem u tjeih dveh vaseh daržu konferencu na katjeri bojo judi prepričeval za ne prodajat sena.

Tle bi lahko redil dosti glav živine,



saj kondicioni za tuo ne manjkajo, an zatuo je rjes prava škoda, de naši judje prodajajo seno, ker s tjem slabijo že taku ubogo ekonomijo.

NOVA LATARIJA U KARNICAH

Pretekli petak so nardili likof u Karnicah zak' so pokrili novo latarijo. Anjelle to če koventati še znotre jo finiti an jo forniti z makinami an kotli. Nova latarija na če koštati 6 milijonu lir an k temu bo štat dau dan kontribut za tri milijone an pou lir.

Latarije na je koperativa sočjal, ke na zauzema use fameje iz vasi Karnic.

SREDNJE

Naš komun je ušafu noticijo, de bo ministrstvo za javna dela odpru kantir za djelo za nardit cjesto, ke bo vezala Klinac u Idrijski dolini s komunom.

VIŠKORŠA

Nekateri kontadinji taz Viskorše so se unili s škopom za narditi skupni hljeu tej, ke no ha majo žej tu Čarnji tu Val Pezarini. Ta jendeja ne zlo dobra zatuo, ke itako no če mjeti od blaha (živine) več fruta an mankuj truda, an teze, ke no stopijo tu te konsorcijo no če jėti od štada kontribut za to djelo na podlagi teča o pomoči horskim krajem.

TAVORJANA
Velika škoda zavoj hude ure

Dne 22. junija, glih adno ljetu po lanski pouodnji, je paršila nad našo daželo spet huda ura. Pruot vičeru se je ulila ploha, za tjem pa je začela padati debela tuča, ki je uničila skoraj use pardjelke u Mažerolah, ki so ljetos kar dobro kazali. Tud cjesto, ki vodi iz Tavorjane u Mažerole je zlo vederbalo an masica da je usa razrita. Komun je hitro poskarbu za odprjet djeluni center, ki bo postroju cjesto, a tuo ne bo zadost. Sada bojo zaprosil državo, de jim bo paršila na pomuoč, zaki škoda, ki so jo utarpjel u Mažerolah an še drugih vaseh našega komuna, je zlo velika.

NOV PUOSTNI OFICIH

Puoštni oficij se je preseliu u nove lokale, kjer je use moderno nareto. Sada bo hodila puosta dvakrat na dan an zatuo bojo uzal na djelo še dnega puostarja, de bo nosu puosto usak dan tud u najbuj oddaljene gorske vasi.

SV. LENART SLOVENOV

Tehniki od inšpektorata od ogrikoltura iz Vidma so paršili u našo dolino, za studjat na prestoru kuo bi mohli narest za regulirat uodo Arbec, ki teče čez puoje med Skrutovom an Azlo. Tisto djelo bo korlo naredit, zavoj ki Arbec nimar poplavja puoje, zak njema ob kraju zidau, ki bi zadaržal.

Naši judje puomnijo, de je bla pred 80. ljeti velika pauodnja par nas, ki je nardila tarkaj veliko škodo, de so muorli nardit sotoskricjon po cjele Talji an med našimi judmi u esteru za jim prit na pomuoč.

Potle je bla še dostokrat pauodnja an zadnja velika je bla lansko ljetu 21. junja, ki je nardila dost škode.

Zatuo tiste djelo je zarjes potrebno.

CEDAD

NESREČA NE POČIVA

Mario Petrič iz Špetra je par djelu padu an si pretuku ustnice an zobe. Ozdravu bo u tjeih tjeidnih.

Dario Pauletič, star 2 ljeti iz Špetra je moru u špitau, zaki ga je oklu pes u lica.

Linda Dorbolò iz Dolenjega Barnasa se je močno udarila u glavo, zaki je tr-

čila ob okno. Ozdravila bo u 14 dneih.

Renzo an Aldo Pontarini iz Tavorjane sta splezala na čerješno, a veja se je zlomila an brata sta padla na tla. Aldo si je zlomu roko an bo ozdravu u admim mjescu, Renzo se je pa samo malo oprasku.

Innocente Sturma iz Platišč je padu, kar je nesu seno u senik, ker se je zlomila stopnica. Ozdravu bo u admim mjescu.

PRAPOTNO

Komunski konsej je dečidu de bo prašu štata za dobit kontribut, za de bi asfaltal cjesto u Idrijski dolini, ki peje iz Prapotnega u Podarskije.

An je še prasu, de bi kompetentne autoritá postrojil cjesto ki peje iz Oborč na Staro Goro. Za naredit use tiste djela bo korlo približno 50 milijonu lir.

SREDNJE

Prihodnje šuolsko ljetu se bo začelo z velikim vesejem, zaki se bojo otroc učil u novih lokalih. Tele dni so šuolo furnil tud od znotraj an stroški za tisto zadnje djelo znašajo vič kot 200.000 lir.

Tud šuolo u Srednjem so pretekli tje-dan pokrili. Sada jo bo korlo izdjelati še znotraj an jo forniti.

SMARTNA NESREČA

Smartno se je ponesreču 52 ljetni Ivan Kjabaj iz Zamira. Mož se je vraču zvečer z djela s svojim motociklom an morebit je zgubu kuilibrijo an taku zavozu izven cjesto. Ušafal so skoraj martvega ob tjeih zjutraj blizu Cedada an ga preca pejal u špitau, a ni nič pomagalo, zaki si je par padcu zlomu prsni koš an ušafu še druge hude poškode.

KLODIČ

UŠAFAL SO MARTVEGA

Pretekli tjejan je zlo užalostila use okuolico noticija o smarti 69 ljetnega Alojza Gusa iz Hlodča pri Grmeku. Mož se je odpravu od duoma an ker ga ni bluò damu do drugega dne so ga začel iskat, a ušafali so martvega kajšnih 600 metru daleč od duoma. Ranki Gus je tarpeu za epilepsijo in višno tuo je biu uržuh, de je nenadoma umru na poti.

REZIJA

NOVA CJESTA STOLBICA-KORITA

Ljudem iz Korit pri Stolbici se je končno vendarle izpolnila davna želja, da bi imeli cesto, ki bi vodila v svet. Korita je namreč ena najbolj zapuščenih in zakonitih vasi komuna Rezija, ležeča pod Kaninom, kamor ni vodila na nobeno smer nobena kolovozna pot. Bili so popolnoma izolirani od ostalega sveta in morali so seveda vse znositi na hrbtu. Sedaj so se vendarle usmili teh ubogih ljudi in jim napravili cesto, ki vodi iz Stolbice v Korita. Nova cesta je dolga približno 6 kilometrov. Otvoritvi so prisostvovale komunske in provincjalne oblasti.

NEME

SMARTNA NESREČA U RONKU

Pretekli tjejan so obrjetli 46 ljetno Marcelino Petris iz Ramandolja martuo u domačem ronku. U začetku se je zdjelo, ke to gre za delit, a potem je inkjesta dohnala, ke ne žena spadla an se itako smartno ponesrečila.

DREKA

ZA PORAUNAVO ŠKODE, KI SO JO UTARPJEL KUMETI U DREKI

Na pobudo videmske provincjalne administracije je bla imenovana 'dna komisijon strokovnjakov, ki bo paršila te drugi tjejan u Dreko za konstatat škodo, ki so naši judje utarpjel zavoj tega, ki so tam u zimi zboljele use krave našega komuna.

Judje so hvaležni temu organu an se troštajo, de jim bojo pomagal, ker je živinoreja u naših krajih edini vir entrat.

IZ TERSEK DOLINE

U kratkem bojo asfaltali še 'dan tronk cjesto, ki peje iz Cente u Ter. Itako počasu počasu Terska dolina na če use drugačej zgledati.

Povjedati ve muoremo se tuo, ke so se pred neugodnim časom sestale italijanske anu jugoslovanske autoritá od kufnina, de so ukup pregledale kako to bi se dalo popraviti cjestni muost u Učji. Potem kar u bo muost popravjen, na bi muorla začeti uožiti še korjera, ki bi vezala Bovec s Cento čez Učjo an Tersko dolino.

DJELO NA DOMACIH TLEH

Industrijalec Blasutto iz Sv. Ivana ob Nadiži bo dal našim hčeram djelo par svej hiši. Ta dita na má fabriko od čandrej anu zatuo, ke to manča par njih djeloune moči bojo pošiljali u Učjo rifinirat čandreje, tikere no če potém poslati tu Ameriko. Plačivali bojo 250 l. za usako spleteno čandrejo anu 'dna persona, ke na má no már pratike, jih lahko spleté 4 do 5 pódne. Prihodnji tjejan bojo paršle u Ravenco anu Učjo za kak mjesec dvje žené, ki bojo učile kako to se djela. Par tjem djelu bojo okupane venčpart mlade hčere.

PRAPOTNO

Z dnem 2. julija so odparli u Meljni u komunu Prapotno začasni obmejni blok, ki bo služu samo dvolastnikom za hodit djelat puoje na ta an drugi kraj meje.

Ta blok bo odpart samo do 20. tega mjesca.

Tud obmejni blok Kum par Dreki so odparli 22. junija, zaparil pa ga bojo 11. julija.

PODBONESEC

SENJEN U SV. IVANU U ČELE'

Na dan sv. Ivana 24. junija so imjel u Ladarju velik senjen. U Landarski jami se je zbralo use puno judi, zaki takrat so tud inaugural restauracijska djela. Tej nekdanji trdnjavi nadiških Slovenju je pretila že nagobarnost, de se zasuje an zatuo bojo z djeli preca začel.

SKLEP KOMUNA

Na zadnjem komunskem konseju so sklenil, de bojo dal postrojiti use komunske cjesto an poti. Stroški za tisto djelo bojo znašali dva milijona lir an komun si jih bo muoru sposodit, ker mu parrmankujejo šuoli.

RAVNATELJSTVO »MATAJURJA«
OBVEŠČA, DA BO OBJAVLJALO
BREZPLAČNO VSA POVPRASEVANJA
PO DELU IN ENAKE PONUDBE.
S TEM BO NAŠ LIST PODPÍRAL
BREZPOSELNE, KI NIMAJO
NA RAZPOLAGO SREDSTVE ZA
OGLAŠEVANJE IN KI UPAJO, DA
BI TEM POTOM MORDA PRÍŠLI
DO PRIMERNE ZAPOSLOTITVE.

Trinko, razjokaj se,
zatajujejo Te bratje Tvoji

V petek 26. t. m. je preteklo pet let od kar je nehalo biti za vedno srce največjega beneškega Slovence, našega buditelja in pesnika Ivana Trinko. Ob peti obletnici njegove smrti je bilo na Trčmunu, na pokopališču, kjer počivajo njegovi ostanke, svečano odkritje in blagoslovitev spomenika, ki mu ga je postavila duhovščina iz Beneške Slovenije. Na to slavnostno komemoracijo je prišlo, poleg številnih beneških duhovnikov, mnogo njihovih stanovskih tovarišev iz Gorice in Furlanije in lepo število domačega predivalstva. Cerkevni obred in blagoslovitev spomenika je opravil faranski duhovnik, don Venutti iz St. Petra Slovenov.

Predstavniki prosvetnega društva »Ivan Trinko« in slovenski dijaki iz Benečije so postavili k spomeniku velika in lepa venca. Na prvem se je glasil napis: »Beneško-slovenski študentje v hvaležen spomin«. Na drugem pa: »Prosvetno društvo »Ivan Trinko« svojemu buditelju!«

Ko pišem te vrstice, prosim spoštovane čitatelje, naj mi ne zamero, če bom predolg v opisovanju dogodkov in vtisov iz te slavnostne komemoracije.

Odkrito moram povedati, da sem bil globoko prizadet in užaljen nad ravnanjem organizatorjev te komemoracije. Prizadeti in užaljeni so bili z mano vsi ostali zavedni Slovenci. Dopisnik »Primorskega Enevnika iz Gorice je jasno napisal v sobotni številki, da pokojnikovega spomina ni bilo povsem zadoščeno. Mi domo rekli še več. Če bi se bil Trinko prikazal beneškim duhovnikom, bi jim bil lahko rekel: »No, priznajte, da ste veliki strahopetci, jaz Vas nisem tako učil!« In s temi razsodnimi besedami bi se bili strinjali tudi mi.

Al ni sramotno, da na odkritju spomenika in na komemoraciji slovenskega pesnika, kot je bil Ivan Trinko, se ni spregovorilo niti ene same slovenske besedice? Prestrašili so se slovenskih napisov, ki so bili na vencih, katere so prinesli k spomeniku beneški Slovenci, zato so jih ukazali odstraniti, dokler ni bil obred končan. In to duhovniki!

Kje je Vaša narodnostna zavest, beneški duhovniki, s katero se širokoustite po Trstu in Gorici? Kje je vaša doslednost?

Po Trstu in Gorici se govori in piše, da je napravil spomenik Trinko Tone Kralj iz Slovenije, Vi pa pravite Furlanom in beneškim Slovencem, da ga je napravil Morandini iz Cedada. Zakaj? Ali nočete, da bi vedelo naše ljudstvo, da so izdelale spomenik slovenske roke, slovenskemu pesniku?

Kje je Vaša resničajdnost? Zakaj dajete vašim vernikom po pet očenavov pokore za vsako majhno laž, medtem ko Vi lažete tako »debele«, da se izrazim po naše?

Trinko Vam bo hvaležen za spomenik, ki ste mu ga postavili, a Vam ne bo ni-

koli odpustil Vašega jarizejstva in strahopetnosti. Njegovo sodbo o takih ljudeh najdemo v poeziji »Farizejau in v »Slovenecma, kjer pravi med drugim: »Nepravdi ste vklonili grešne glave!«

Ali se bojite, da bi spoznalo naše ljudstvo, kaj in o čem je pel naš pesnik? Vaše obnašanje kaže, da je tako! Toda v Beneški Sloveniji niste samo Vi. So tudi takšni ljudje, ki ne bodo nikoli klonili nepravdi svoje glave, tudi če pride ta nepravda od videmskega nadškoja Zajfonata.

Mi bomo širili z dvignjeno glavo med naše ljudstvo Trinkove misli, njegove pesmi, ljubezen do svojega jezika in njegovo zadnjo oporoko.

(I. P.)

Gli interventisti statali in favore dei territori montani

I CONTRIBUTI

La legge prevede, oltre la concessione di mutui, la concessione di contributi a privati o Enti per diverse voci interessanti il potenziamento produttivo.

Esse sono quelle previste dall'art. 43 del D. L. 13 febbraio 1933 n. 215, ossia «la sistemazione idraulica e idraulico-agraria dei terreni, la ricerca, provvista e utilizzazione delle acque a scopo irriguo o potabile; la costruzione e il riattamento di strade poderali ed interpoderali e le teleferiche che possono sostituire; le costruzioni e i riattamenti di fabbricati o borgate rurali; i dissodamenti con mezzi meccanici ed esplosivi; le opere occorrenti per la trasformazione da termica ad elettrica dell'energia motrice degli impianti idrovori: le opere di miglioramento fondiario dei pascoli montani; le piantagioni e, in genere, ogni miglioramento fondiario eseguibile a vantaggio di uno o più fondi indipendentemente da un piano generale di bonifica; gli impianti di trasformazione e di linee fisse o mobili di distribuzione di energia elettrica ad uso agricolo, nonché macchinari elettrici di utilizzazione della energia; gli apparecchi meccanici per il dissodamento dei terreni». Inoltre ai sensi dell'attuale legge possono essere sussidiati gli impianti delle teleferiche e dei fili a sbalzo, come pure gli impianti di vivai e di centri produttori di sementi elette, e di centri produttori di sementi elette, e di centri produttori di sementi elette, e di centri produttori di sementi elette, e di centri produttori di sementi elette.

Per la formazione di nuovi boschi, per la ricostruzione di boschi estremamente deteriorati, per la formazione di boschi richiesti per la difesa di terreni o fabbricati, il contributo viene elevato al 75%.

Per la costruzione di carbonarie razionali, di impianti produttivi di gas di carbone o di metano biologico ad uso casalingo, agricolo ed industriale, è concesso un contributo sino al 50% della spesa. Per l'acquisto di fertilizzanti per le concimazioni di fondo, per l'acquisto di sostanze idonee al miglioramento della struttura fisico-chimica del terreno, per l'acquisto di bestiame selezionato e di sementi elette, il contributo dello Stato è concesso nella misura massima del 35% della spesa.

Va rilevato che per i piccoli proprietari, soli od associati ai sensi del penultimo capoverso dell'art. 3, quando si tratti di miglioramenti fondiari il

metano biologico; l'acquisto di fertilizzanti, l'acquisto di bestiame selezionato e di sementi elette.

Per tutte le opere previste dall'art. 43 della legge 13 febbraio 1933 n. 215, il contributo sarà ammesso fino al 50% delle spese di miglioria da sussidiare.

Per le teleferiche, i fili a sbalzo, per gli impianti di vivai e di centri produttori di sementi elette, con particolare riguardo a quelle foraggere, le spese saranno ammesse al contributo massimo del 50%.

Per gli impianti di fertirrigazione e di irrigazione a pioggia, il contributo può essere elevato fino al 60% della spesa.

Per la formazione di nuovi boschi, per la ricostruzione di boschi estremamente deteriorati, per la formazione di boschi richiesti per la difesa di terreni o fabbricati, il contributo viene elevato al 75%.

Per la costruzione di carbonarie razionali, di impianti produttivi di gas di carbone o di metano biologico ad uso casalingo, agricolo ed industriale, è concesso un contributo sino al 50% della spesa. Per l'acquisto di fertilizzanti per le concimazioni di fondo, per l'acquisto di sostanze idonee al miglioramento della struttura fisico-chimica del terreno, per l'acquisto di bestiame selezionato e di sementi elette, il contributo dello Stato è concesso nella misura massima del 35% della spesa.

Va rilevato che per i piccoli proprietari, soli od associati ai sensi del penultimo capoverso dell'art. 3, quando si tratti di miglioramenti fondiari il

(Continua)

Kdaj molzemo kravo po otežitvi

Neposredno po otežitvi molzemo kravo le, če je vime tako močno napeto, da iz njega že kaplja mleko in kaže krava očitne bolečine. V tem primeru vendar ne smemo nikdar do čistega izmolti (in sicer samo v tem prvem in edinem primeru), ker s tem znatno preprečujemo nevarnost poporodne vročine pri kravi. Posebno v primeru težke otežitve ali kako druge oslabitve krave molzemo šele kakih štiri do šest ur po končani otežitvi. Smotrnost tega ukrepa prikazuje narava že s tem, da je vime navadno še zelo ohlapno in vsled tega potrebno posebne oskrbe. V tem primeru pa je v nasprotju s prvim potrebno, da izmolzemo čim čisteje in temeljiteje.

Kaj vpliva na debelost jajc

Debelost oz. teža jajc je predvsem stvar podedovanja oziroma prirojenosti. Pasma igra tu predvsem podrejeno vlogo. V vsaki pasmi so kure, katerim je prirojeno, da nesejo debela ali drobna jajca. Do kur s težkimi ali debelimi jajci pridemo najlažje na ta način, da vzamemo za valjenje najdebelejša jajca. Kokoš tudi z najboljšim krmljenjem ne moremo pripraviti do tega, da bi znesla debelejših jajc, kakor ji je prirojeno.

ZA NAŠE gospodinjie

Zdravljenje z zdravilnimi zelišči

To je že iz mode, boste rekli. Res so včasih ljudje bolj poznavali in uporabljali zdravilne rože, sedaj pa se vse bolj zanašamo na razne kemične preparate in zdravila. Vendar pa je prav, da vas malo spomnimo na razne rastline, ki jih srečujemo vsak dan, pa si niti ne mislimo, kako pomembne so včasih lahko pri zdravljenju.

Kdo ne pozna arnikove tinkture. Arnika sama raste v višjih legah in je precej podobna mlečku pa tudi navadnemu mesečku. Cvetje, ki ima zdravilno moč, so včasih imeli skoro pri vsaki hiši.

Arnikovo tinkturo napravimo iz cvetov ali pa iz korenin. Če imamo cvete, vzamemo en del posušenih cvetov in deset delov nekoliko razredčenega vinskega cveta (špirta). Korenin vzamemo polovico manj. Steklenico moramo neprodušno zapreti in jo položiti za teden dni na hladen prostor. Pri tem moramo paziti, da ne pride na sonce. Čez teden dni precedimo tekočino skozi platneno krpo, jo dobro zamašimo in spravimo. Zelo razredčena arnikova tinktura je izvrstno zdravilno sredstvo pri ranah in zmečkaninah. Cisto cunjico ovlažimo s to teko-

Zakaj se potimo

Če nismo bolni, je potenje normalen, koristen pojav in ga kot takega ne gre preprečevati, saj ima določeno nalogo, zato bi bila sleherna motnja v tej zvezi hkrati tudi škodljiva splošnemu zdravstvenemu počutju.

Človeška koža ima okoli dva milijona znojnic, ki so neenakomerno porazdeljene po telesu. Največ jih je na dlaneh in podplatih ter pod pazduho in med nogami, najmanj pa na plečih. Znojnice izločijo vsak dan približno liter potu, ki prihaja skozi zelo drobne pore. Razen vode in navadne kuhinjske soli je v potu tudi nekaj kalija in mlečne kisline, ne manjka pa seveda mastnih kislin, ki dajejo potu specifično neprijeten vonj, zlasti pri potenju nog.

Med gibanjem in delom se človek poti znatno bolj kot v mirnem položaju. Potenje se lahko stopnjuje tudi zaradi poselnega razburjenja ali strahu. Stopnjevanje potenja nastopi pri nekaterih boleznih, zlasti nalezljivih, pri katerih se povzpone temperatura čez 38 stopinj Celzija. Takrat je potenje zaščitni ukrep človeškega organizma, ker olajšuje delovanje ledvic.

Izločanje znoja uravnava telesno temperaturo. Ves proces je pod nadzorstvom vegetativnega živčnega sistema. Kadar organizmu grozi nevarnost zaradi zvišane telesne temperature ali zavoljo naporne dela, uravnava to toploto znojenje. Preden odda človeški organizem liter potu, porabi približno 600 toplotnih kalorij.

Ljudje, ki se močno potijo, naj se pogosto kopljejo in še pogosteje menjavajo perilo. Brez posveta z zdravnikom nikar ne mažimo kože z različnimi maščobami, ki naj bi preprečile znojenje, ker s tem zapiramo luknjice v koži, skozi katere se izloča znoj.

Nočno potenje je znamenje te ali one



Ravnanje z vinom poleti

Sedaj v vročini morajo vinogradniki zelo paziti, da se jim vino ne pokvari. Visoka toplota v kleti pospešuje namreč razvoj škodljivih glivic in bakterij v vinu. Glivice navadno še niso tako nevarne, toda bakterije lahko v kratkem času vino popolnoma pokvarijo. Zlasti se je bati v poletnem času onih bakterij, ki povzročajo zavrečilo in skisanje vina. Zato moramo storiti vse, da preprečimo razvoj teh glivic in bakterij v vinu. To stori morda najlažje s tem, da z vinom pravilno ravnamo in da mu dodamo takih snovi, ki zadržujejo razvoj bakterij in glivic. Kaj naj torej napravimo?

Če morda nismo vina pretočili, ga moramo takoj pretočiti v zmerno žveplane sode. Nič ni bolj nevarno za vino poleti, kakor drozje na dnu sode. Nastane ne-

vihta in zračni pritisk, ki se ob nevihtah naglo menjava, povzroči, da se drozje dvigne in da se vino zmeša. Nesreča je navadno že tu, ker v dvignjenem drozju so gotovo bakterije, ki se v blodnem vinu naglo razvijajo, tako da postane vino v nekaj dneh neozdravljivo in neužitna zavrečilo. Zato pretočite vino čimprej drugič, če je potrebno, tudi tretjič. Ne odlašajte s pretakanjem morda zaradi lune, ampak pretočite vino čimprej.

Pazite, da bodo sodi vedno polni. Zalivajte vsaj trikrat na mesec z dobrim in zdravim vinom. Če takega vina nimamo, je bolje, da zalivanje opustimo.

Ker pa včasih iz raznih razlogov ne morej obiti vsi sodi vedno polni, zažveplajmo prazen prostor nad vinom s tako imenovano »lanternom«.

Klet kolikor mogoče zavarujmo pred vročino in pred vročimi snočnimi žarki. To dosežemo najlažje tako, da držimo klet dobro zaprto. Okna zapremo z lesenimi polkni. Če so noči hladne, je dobro, da ponoči klet nekoliko prežračimo.

Skrbimo, da so vsi sodi dobro zaprti. Za zapiranje rabimo dolge stružene vehe, ki segajo nekoliko v vino, cunj ne smemo rabiti. Če je veha pokvarjena in dobro ne zapira, jo povrtajmo, da postane okrogla, da jo potem lahko zapremo brez cunj. Z vinom napojena cunjja je pravo ognjišče za bakterije. Prav tako

Kako je treba ravnati z mlekom po molži

Koristno je vedeti, kako ravnamo z mlekom po molži, kajti koliko mleka, posebno sedaj v vročih dneh, se nam lahko pokvari, a to dostikrat le iz naše nevednosti ali celo malomarnosti.

Ko enkrat pomolzemo, odnesemo mleko takoj iz hleva, da se ne nasrka smrdljivih plinov in ne naužije bakterij ter ga čimprej precedimo. Nesnaga, ki pride med molžo v mleko, mu zmanjšuje trpežnost in ga tudi kvalitetno poslabša.

Za precejanje rabimo cedila raznih oblik. Važno je sito, ki mora biti gosto in če je le mogoče dvojno; med dvojno sito damo čistilno vato ali čisto krpo, ki jo po vsaki uporabi preperemo in prekuhamo; vato pa vržemo na ogenj.

Mleko je izvrstna hrana za bakterije, ki se zlasti v toplim mleku izredno naglo množijo. Pri toplini 20 do 25 st. C se živahno razvijajo mlečno-kislinske bakterije-glivice, ki povzročajo skisanje mleka. Da ohranimo mleko čim dalje sladko in sveže, ga moramo takoj po precejanju ohladiti. Posodo z mlekom postavimo v mrzlo vodo, ki jo večkrat menjamo, mleko pa tudi večkrat premešamo, da se enakomerno ohlaja. Bolje in hitreje se mleko ohlaja v mrzli tekoči vodi, v mrzlem vodnjaku ali podzemski jami. Ohlajeno mleko hranimo v hladnem prostoru, da se temperatura zopet ne zviša. Mrzlo zadržuje razvoj bakterij, kakor hitro pa se mleko ogreje, se zopet živahno množijo.

Če oddajamo mleko strankam, ne smemo nikdar mešati večernega in jutranjega mleka; če ga nismo prej dobro ohladili. Če zmešamo namreč mrzlo večerno mleko z jutranjim, ima mešanica ravno primerno toplino za živahen razvoj mlečnokislinskih glivic, ki mleko hitro skisajo. Večje kmetije in mlekarnice hladijo mleko s hladilniki in hladilnimi napravami.

Ko oddajamo mleko strankam, moramo paziti, da pride neizpremenjeno na določeno mesto. To pa dosežemo s snažnim pridobivanjem, hlajenjem in razpošiljanjem v primernih posodah iz pocinjenih pločevine, ki se dobro zapirajo. Za daljši prevoz so primerne posode, ki imajo v notranjosti led, da se mleko hladi tudi med prevažanjem. Da se mleko preveč ne ubije, morajo biti posode polne, prevažati pa jih moramo na prožnih vozovih. Dovoljen je tudi pridelek vodikovega prekisa.

S pasteriziranjem, t. j. segrevanjem mleka na določeno temperaturo, poveča-

moramo paziti, da bo tudi čep dobro zapiral. Vino, ki se cedi skozi čep, se nabira v oturju sode, kjer se skisa.

Zelo previdni bodimo tudi pri uporabi natege. Večkrat rabimo eno in isto natego za kis ali pa za bolno vino, kakor za zdrava vina, ne da bi jo prej izprali z goriko vodo.

Sodi morajo biti čisti tudi od zunaj, klet večkrat zažveplajmo s tem, da zažgemo na sredi kleti pest žvepla.

Včasih se pokvari vino kljub še tako skrbnemu ravnanju. Tedaj je vzrok kakovost vina; manjka mu navadno zadostna količina alkohola ali pa tudi kisline in včakih čreslovine.

Te tri snovi so v prvi vrsti potrebne, da se vino ohrani. Zato je razumljivo, da so šibka vina, ki vsebujejo malo alkohola, zelo podvržena raznim boleznim. Ker pa zakon ne dovoljuje, da pojačimo vino z alkoholom, se moramo, če je to potrebno, zadovoljiti z dodatkom kisline bodisi vinske ali citronove. Teh dveh kislin smemo rabiti do 100 gr na hl. Če je čreslovina potrebna, je zadostuje 10 do 15 gr na hl vina.

Zelo dobro preprečujejo vinske bolezni razne žveplene soli, bodisi metabisulfit ali pa čisti kalcijev-sulfit. Ta je boljše, ker počasi in dolgo deluje. Obeh snovi potrebujemo 7 do 12 gr na hl. Metabisulfit zadržimo in ga v vrečico zavitega obesimo v sod, kalcijev sulfit pa pomešamo prej v majhni količini vina, ki ga potem dodamo vinu. Vina ni potreba premešati.

mo prav tako trpežnost mleka, ker s tem uničimo škodljive bakterije. Razlikujemo nizko in visoko pastoziracijo. Pri prvi segrejemo mleko 63 do 65 st. C in ga držimo pri tej temperaturi pol ure. Nato ga hitro ohladimo na 8 do 10 st. C. Visoko pa pasteriziramo mleko, če ga segrejemo na 80 do 90 st. C za 10 minut, nakar ga tudi naglo ohladimo. Tudi s kuhanjem mleko konservirano. Vendar pa uničimo pri kuhanju tudi vitamine. Zato je tudi za otroke mnogo boljše pasterizirano mleko. S pasterizacijo uničimo škodljive klice v mleku; vse druge snovi pa ostanejo neizpremenjene. Vedeti pa moramo, da ostanejo pri življenju trdoživi trosi, ki čakajo ugodnega trenutka za razvoj. Tudi pasterizirano mleko je treba ohladiti na mrzlem.

V mlekarnah rabijo pasterizatorje, v gospodinjstvu pa si pomagamo s posodo, ki jo imamo pri rokah. Mleko za otroke lahko pasteriziramo tako, da obesimo na kuhalnico v lonec vrele vode kanglico z mlekom, vse skupaj pokrijemo s snažno krpo ali pokrovom in pustimo toliko časa vreti, da dosežemo temperaturo 56 st. C posodo nato odmaknemo za 20 do 30 minut, nakar postavimo kanglico v mrzlo vodo, da se mleko ohladi. Pred vsako uporabo segrejemo to mleko na primerno toplino. Tako pripravljeno mleko je brez škodljivih klic, vsebuje pa še vitamine in vse druge snovi v naravnem sestavu.

Prav tako pasteriziramo smetano, ki jo rabimo za izdelovanje presnega masla, ki pa jo moramo potem okisati z okisovalcem. Tolčene smetane pa ne smemo pasterizirati.

Mlekarska posoda ne sme biti železna ali rjava, lahko pa je lončena, steklena ali iz pocinjene pločevine. Lesene so samo pinje in priprave za izdelovanje sira in masla, ker se les težko snaži. Vse mlekarske posode mora biti skrajno čisto. Po vsaki uporabi ga izplahnemo in posušimo s snažno krpo ali še bolje na soncu. Mlekarske posode ne smemo nikdar uporabljati v druge namene.

Da ohranimo posodo res snažno in brez škodljivih klic jo večkrat prekuhamo v pepelnem lugu, leseno pa umijemo z apnenim mlekom, posušimo na soncu in nato umijemo.

V mrzli vodi splakujemo posodo, zato da izperemo mlečno beljakovino, ki bi v vročini zakrknula in se nabrala na posodi. (V cevah posnemačnika, na cedilu, v vratu kanglice itd.)

Svet v številkah

Navzlic nazadovanju v Severni Ameriki so mnoge azijske, evropske in južnoameriške dežele lani občutno presegle predlansko proizvodnjo. Po podatkih letopisa OZN so v ZDA in SZ proizvedli nad polovico železa in jekla v svetovnem merilu. V svetovni proizvodnji je znašal delež ZDA v letu 1957 okoli 36 odstotkov v SZ 18, v Zahodni Nemčiji brez Posarja 9, v Veliki Britaniji 8 in v Franciji 5 odstotkov. ZDA so pridobile 102, Sovjetska zveza pa 50 milijonov ton jekla. Ameriška proizvodnja nafte, ki zavzema 40 odstotkov svetovne proizvodnje, je ostala v letu 1958 na isti ravni kot predlanskim, sovjetska pa se je v istem obdobju povečala za 17 odstotkov.

Sredi leta 1957 je bilo na vsem svetu 2,79 milijarde ljudi. V Aziji brez Sovjetske zveze živi 1,5 milijarde ali 56 odstotkov svetovnega prebivalstva. Evropa brez Sovjetske zveze je imela v tem obdobju najmanjši prirastek prebivalstva, hkrati pa so bile evropske dežele najgostejše naseljene. Severna in Južna Amerika sta imeli v letu 1957 skupno 371, Afrika pa 225 milijonov prebivalcev.

Hrano z dnevnim povprečjem 3000 kalorij imajo po podatkih omenjenega letopisa prebivalci enajstih dežel: Avstralije, Kanade, Danske, Finske, Islandije, Irske, Nove Zelandije, Norveške, Švice, Velike Britanije in ZDA. V Kanadi znašajo izdatki za hrano 23 odstotkov družinskega proračuna, v ZDA 24, v Avstraliji 25, na Danskem pa 27 odstotkov. V nezadostno razvitih deželah porablja prebivalci za hrano nad polovico svojih osebnih prejemkov.

Po številu knjig, objavljenih v letu 1957, je med 60 deželami na prvem mestu Sovjetska zveza, kjer je izšlo 59.530 knjig, za njo pa sta Japonska in Velika Britanija. Svetovna proizvodnja časopisnega papirja je znašala v omenjenem letu 12 milijonov ton, od tega v Kanadi 5,8 milijona, medtem ko pride na ZDA polovica svetovne potrošnje tega papirja.

Leta 1957 je bilo po svetu registriranih 335 milijonov radijskih sprejemnikov, od tega 150 milijonov v ZDA, 120 milijonov pa v evropskih deželah. V Severni Ameriki je prišlo na tisoč prebivalcev po 672 radijskih sprejemnikov, v Evropi 194, v Latinski Ameriki 98, v Afriki pa 16. Televizijskih sprejemnikov je bilo na vsem svetu 64 milijonov, od tega 47 milijonov v ZDA, 7,7 milijona v Veliki Britaniji, 2,7 milijona v Kanadi in 1,3 milijona v Sovjetski zvezi.

Ne uživajmo prevročih in prehladnih jedil

Cesto pozabljamo, da opravlja želodec važno funkcijo, da je namreč regulator toplote. Želodec segreje ali ohladi živila, ki smo jih pojedli, ali pijače, ki smo jih popili, da so tako zaščitena za vročino in mraz tako občutljiva čreva. Da bi organizem izkoristil vse hranljive sestavine živil, ne smemo jesti ne pretoplih in ne prehladnih jedil. Ogibati se je treba tudi naglim spremembam v temperaturi, da na primer po toplih jedeh ne pijemo takoj hladne tekočine ali obratno.

Predvsem hladen obrok, čeprav nobena jed in pijača ni prehladna, ne vpliva povsem dobro na organizem in njegovo zdravje. Organizem namreč hladna živila počasneje prebavlja, ker se maščobe težje razkrajajo. Zato je nujno potrebno, da popijemo k hladnemu obroku vsaj skodelico tople kave ali čaja. Temperatura teh pijač ne sme presegati 50 stopinj Celzija.

Temperatura hrane vpliva tudi na telesno temperaturo. Povzroči lahko občutek toplote in hladu. Zato se je treba zlasti pozimi ogibati hladnih obrokov. Pretirano hladne pijače tudi na zobe ne vplivajo dobro. Zobna glazura razpoka, zlasti če po pretirano toplih jedeh takoj pijemo zelo hladne pijače. Temperatura živil, ki pridejo v želodec, ne bi smela znašati nad 50 stopinj Celzija. Višja temperatura je nevarna, da razdraži sluznico, da nastanejo motnje v izločanju in delovanju želodnega soka. Če vsak dan jemo pretopla jedila, je nevarnost, da dobimo želodčne čire. Najprimernejša temperatura živil je tista, ki je najbližja temperaturi človeškega telesa.

Da bo najbolj ustrezalo našemu organizmu naj bo temperatura nekaterih glavnih jedstvin in pijač naslednja: voda 8 do 10 stopinj, belo vino in pivo kakih 10 stopinj, rdeče vino kakih 15 do 18 stopinj, kuhano ali pečeno meso kakih 45 stopinj, kuhano ali dušeno sočivo 40 do 45 stopinj, kava, čaj in kakao 45 do 50 stopinj Celzija.



za naše mlade bralce

DANSKA PRAVLJICA:

ČAROBNI KLOBUK

Nekega dne je na griču sedel pastirček. Prav ta dan je bila v sosednji vasi velika veselica; in ko je zvonilo poldne — kot je bilo zmeraj v starih časih, — je zastihal v hribu strašanski krik in vik in je razločil vedno enak klic: — Kje je moj klobuk? Kje je moj klobuk? To se mu je zadelo čudno in naenkrat mu je padlo v glavo, da je zaklical: — Ali ni tudi zame kakšen klobuk?

boljših je, kar je mogel. Ko je imel želoček že poln, si je mislil: moji stari materi doma tudi ne bi škodilo malo dobre prigrizka. Pokušal je pogače, pečenke in vina in drugih dobrih stvari ter jih je skrivaj odnesel. Mati se je zelo razveselila, ko je zagledala vse te dobrine in oba s fantom sta mislila, kako lepo bi bilo, če bi imela kaj še za drugi dan. Vrnil se je in prinesel do-



— Ne, — je zaklical neki glas. — Je, — je zaklical drugi. — Tukaj je stari očetov klobuk. — In iz griča je prišel stari očetov klobuk za jantica. Takoj si ga je posadil na glavo in sedaj je mogel videti, kako teče proti vasi brezštevna množica škrtov. Tudi pastir je šel domov h kosilu. Toda ni mogel pogoditi, kaj je to; vsi ljudje, ki jih je srečeval, so šli tesno ob njem in bi ga skoraj pohodili; in če je koga nagovoril, se je ta začudeno ozrl in mu ni odgovoril. Slednjic se je le spomnil na klobuk in se domislil, da utegne biti klobuk kriv, če ga ljudje ne vidijo. Komaj mu je to padlo na pamet, že se je spomnil, kako imenitno bi bilo, če bi šel na veselico. Sel je in hodil svobodno med gosti, a nihče ga ni videl ali opazil. Ko so gostje sedli k mizam, je videl sedeti med njimi skrivnostno število škrtov, ki so korajžno prigrizovali, tako da ljudje niso zapopadli, kam so izginjale jedi, ki so jih nosili na mizo in ki so jim kar izginjale pod rokami. Fantič se je tudi poslužil tega, kar je bilo, in si je priskrbel izdatno malico naj-

mov, kar je bilo najboljšega. Kjer je zgrabil, se je pokazala luknja v skledi, tako da je gostilec kmalu obnemogel. Toda brot, se je zahotelo gledati, in je šel z drugimi ljudmi v gornje prostore. Stisnil se je v kot, naj bo kakor hoče, da ga plesalci ne bi pomečkali. Nazadnje se je moral postaviti pred druge, ker si ni upal biti zadaj v gneči. Tu je stal in gledal in se zelo zabaval. Toda ko je plesala sama nevesta, je vihralo njeno krilo visoko in mu odtrgalo klobuk z glave. Konec je bilo fantove nevidnosti. Stal je tu obložen z vsakovrstnimi dobrotami. Ko se je poleglo začudenje med ljudmi, je moral do pičice razločiti, kako se je to zgodilo. Končal je in vzel v zakup pošteno mero udarcev. Ni rekel besedice, temveč je vrnil ukradene pogače, krofe, torte, potice, pečenke in klobase, razen tistega, kar je že pojedel. Tako ni imel prida pridelka pri vsem svojem trudu. Čarobnega klobuka pa ni nihče nikoli več videl. Jantica to ni motilo, mislil je le na svoje. Proti večeru bi se moral pričeti ples. Fantu, ki si je nabral polno naročje do-

DEŽNE KAPLJICE

Klasato polje je zadihalo v svežem poletnem jutru in iz njega se je dvignila komaj vidna lahka meglica. Prijetna toplota je gnala meglico, da je izginjala v višave. Povzpela se je nad najvišje vrhove planin. Se in še se je dvigala, dokler je niso zajele premrzane plasti ozračja. Tu se je začela krčiti od hladu v oblak. Njeni hlapci so se zgoščevali in pretapljali v komaj vidna telesa. Iz njih so se izcimile nežne in svetlikave dežne kapljice za njimi pa nove in nove.

Zrak ni trpel tolikšnega bogastva vodnih hlapov. Kapljice so mu postale pretežke, da bi jih mogel nositi na tolikšni višini. Kapljica za kapljico je začela padati proti zemlji. Bilo je hladno. Morda bi kapljice celo zamrzile, da se med padanjem niso segrele. Naletele so na tople vodne hlapce, ki so kot majceni nevidni balončki hiteli v sinje višine. Zadevali so ob nje in se jih oprili. Tako so kapljice med padanjem stalno rasle in postajale vse težje in težje. Padale so vse hitreje skozi milijone in milijone drobcev dvigajočih se vodnih hlapov. Oblak je rasel bolj in bolj in končno oblaka ni bilo ne konca ne kraja. Sončni žarki so padajoče kapljice že zdavnaj zapustili. Običali so neke sredi meglene gnote vodnih hlapov. Bili so pač prenežni, prelahki in prenasmejani, da bi mogli poleteti skozi te puste, mračne, povratne megle. Edino dežnim kapljicam je bilo usojeno, da so se mogle prebiti skozi puščobne meglene kope temnosivega oblaka proti zemlji.

Naenkrat je okrog njih postalo svetleje. Znašle so se na dnu oblaka. Izpod njih so zazijala skalnata rebra, prostrani gozdovi in globoke doline. Vse širši prostor z oblaki je bil čemeran, začel je točiti debele solze. Po njem so šarili brezbrizni vetrovi, ki so kapljice nemilostno premetavali. Z neznanako brzino so padale proti gozdom. Zdelo se je, da se bodo zdaj zdaj razletele na vršičkih visokih smrek. Zgodilo se je drugače. Topli zrak, ki se je dvigal nad pobočjem planine, je nenadoma zmanjšal njihovo brzino. To jim je olajšalo pristanek. Spustile so se do višine najvišjih borovcev, mnoge so prihljeno spozlele med vejami samotnih smrek in komaj slišno udarile ob gozdna tla. Pri udarcu ob zemljo so izgubile svoje okroglo kapljčasto obliko. Razkrehnile so se kot žaba in obležale za hip popolnoma negibne. Mali mravljiček, ki je prve med njimi opazil, je na vso moč hitel proti njim, toda preden se je preimil skozi vsevprek razmetano igličevje, je kapljica že zmanjkala. Vpila jih je vase suha in žejna zemlja. Na to je v listju nagosto zašumelo. Krog mravljička je zadeževalo na tisoče novih dežnih kapljic. Prekopiceval se je od ene do druge, vsako malo obilnil.

Prve kapljice so bile med tem že globlje v zemlji. Pronicale so skozi razpoke v zemljo, dokler se niso razlezele med mrežo tankih korenin, ki so jih drzno jemale rahle in nežne vodne hlapce. Nekaj teh hlapov je prodrlo naravnost v ožilje rastlin. Čudovita sila v njih je gnala skozi sočna stebelca in stebila, vse do zelenih listov in cvetnih čas. Ko pa je posijalo znova sonce se jih je nekaj sprostito in

poletelo med vejami orjaških borovcev nad tih gozd.

Mnoge kaplje pa se niso dale ujeti spretno razpredenim koreninam. Zbratili so se s sosednjimi dežnimi kapljicami, ki so prav tako pronicale skozi temne sloje gozdne prsti ter z njimi vred junaško prodirale naprej v globino. Za njimi so prihajale nove in nove sestrice. Stapljale so se v nove večje vodne kaplje, a kaplja za kaplja je biserno čisto vodico.

Po dežnem nalivu je oživel na sto in sto novih studenčkov. Polnili so se potoki, rasle so reke. Po strmih rebrih so zagrnili bučni hudourniki, voda je drla v nižino, skozi poljane, skozi tisoče trgov, vasi in mest — vse naprej in naprej. Brezkrajna množica dežnih kapelj si je utirala pot in se valila po deročih strugah, vse do daljnega brezkončnega morja.

A vsi hlapci dežnih kapljic je niso šli po tej poti. Mnogi od njih so že v prvem mraku zapustili vlažno in prenapito zemljo, poleteli nad gozdove in njive, v jutranjih urah pa drug preko drugega polegli na travo in cvetje. Spremenili so se v roso, ki je osvežila vso zeleno naravo. Sončni žarki so jih s svojo toploto zopet zdramili, zopet so morali izhlapeti v sinje višine. Tako se je to ponavljalo iz dneva v dan.

ZVEZDE

Tonček se je vračal domov; bilo je ponoči in nad njim je bilo poletno nebo, prepolno zvezd.

Gledal je zvezde in si mislil: Joj, kako so lepe! Lepše so kot marjetice.

Plemiška listina

Svoje dni je bil tudi volk plemič in je nosil s seboj posebno listino, ki mu jo je bil izročil kralj. Vendar mu je bilo zelo nerodno povsod okrog dirjati z listino. Saj se potika po gozdovih, bro-

ce na travniku, lepše kot rakete prvega maja, lepše kot iskricne na drevescu ob novem letu... Joj, kako so lepe!

Gledal jih je in si jih zaželel, za celo prgiščo. Ko pa si jih je tako zaželel, jih je zagledal v mlaki. Stel jih je: ena, dve, tri in že se je razveselil; v mlaki si jih bo navolil — zvezd, zakaj mlaka ni morje...

Pokleknil je na tla, nagnil kanglico, zajel vodo in jo zliel na travnik poleg mlake. In potem se in še.

Zvezde so se vsakič, ko je potopil kanglico v vodo, boječe stisnile ob rok mlake, nato pa so se spet veselo zazibale prav na sredi vode.

Končno je bila v mlaki samo še brozga in zvezde so se komajda še videle. Stegnil je roko, toda zvezd ni bilo nikjer več... Skrile so se v pesku, je pomislil Tonček in segel z roko v pesek in v blato, toda zvezd ni bilo ne v pesku in tudi v blatu ne...

Dvignil se je, pretaknil roko skozi ročaj kanglice, potisnil roki v žepa in odšel proti domu.

Sel je po cesti, se zaziral v zvezde na nebu in si mislil:

Joj, kako so lepe! Lepše so kot marjetice na travniku, lepše kot rakete prvega maja, lepše kot iskricne na drevesu okoli novega leta...

A našle so jo podgane in jo razgrizle na koščke.

»Prav.« je rekla mačka.

Po tistem se je nekoč volk nekaj sporekel s človekom in ta mu je zabrusil,



LOJZE KOVAČIČ:

KRUH

Mater je iznenada sredi noči prebudil šum. Potem pa je bilo vse tiho v tesni, temni sobici. Slišalo se je le dihanje spečih otrok v posteljah. Počasi je otipala budilko, ki ni imela stekla, na nočni omari. Kazalci so kazali četr čez eno. Šum, ki jo je prebudil, je prihajal iz kuhinje. Podoben je bil korakom, lahnim, opreznim korakom lovca in enkrat je celo zaškripala podnica sredi tega enakomerno pritajenega šumota. Mati je prvi hip kakor okamenela in nenavadne groze občepela na dnu svoje potlačene postelje in mrzel znoj ji je obilil telo. Sozi napol zarstro okno pritlične sobe je rumena luč cestne svetilke risala na steno v kotu obrnjen F. Zunaj je bila ulica z grintavimi hišicami prazna in mirna, kakor bi ležala pod neprodušnim steplnim zvonom. S pločnikov ni bilo slišati nobenega človeka, iz daljave se ni več oglasal tramvaj. Mati je naglila glavo vznak in pogledala v nebo. Bel oblak je kakor raztrgana srajca počasi plul nad strehami. Potem je zaslišala kašelj v hiši nasproti. Kašljal je sosed, nekdanji prijatelj njegovega umrlega moža, ki je še vedno spal pri odprtem oknu, kakor nekoč, ko je bil še eden najboljših telovadcev v mestu. Se sinoči ji je posodil nekaj žebljeve. Njega lahko pokličem na pomoč, je pomislila mati — on mi bo pomagal. — Toda naslednji hip je spet vsa odrevenela. V kuhinji se je tiho premaknil stol in slišalo se je, kakor bi nekdo nekaj trdega položil na mizo. Materi se je zdaj zadelo, da ni več v postelji, temveč da plava v vročem izpuhu nečesa, kar ji je uklenilo srce. Tako je ležala precej dolgo, ko je tisti šum nepričakovano zamrl, kot da bi ga nikoli ne bilo. Mati je iznenada vstala, se

ogrnila v star plašč, otipala na stolu kladio, s katerim je zvečer pribijala na steno odejo, da bi bilo v sobi bolj toplo, in se jela počasi, po prstih bližati kuhinjskim vratom. Mati je bila velika, suha in slabotna ženska z drobno glavo, kakor ptič. Bila je bolna in zdaj se je morala premagovati, da bi je ne zgrabil stari, krčeviti kašelj; Mati je morala sama skrbeti za svoje majhne otroke. Veliko je morala delati, če je hotela otroke nahraniti in obleči. Ko je otipala vrata, jih je sunkovito odpahnila in isti hip tudi prižgala luč. Stol pri mizi sredi kuhinje je ležal na tleh, Mati je skočila k omari in odprla predal. Denar v pločevinasti čajni posodi je bil še tu. Vrata in okna so bila trdno zapahnjena. Potem je pogledala v šrambo. Skozi malo okence se ne bi mogel nihče priplaziti. Ko se je vrnila v kuhinjo, ji je pogled obstal na mizi. Na povojenem platnu je bilo polno kruhovih drobtin zraven hleba, ki ga je zvečer prinesla od peka. Saj sem sinoči vendar popravila in pobrisala mizo, si je rekla. Obstala je sredi kuhinje vsa zbegana in tresoč se od mraza. »Kaj pa delaš v kuhinji mama?« je rekel sin. Stopil je k njej v kuhinjo v spolni srajci in mežikal od zaspanosti. »Tako nazaj v posteljo!« je rekla mati. Potem je rekla: »Nekdo je hodil po kuhinji. Kaj bi iskal tu tat?« »Tat?« se je začudil deček. »Prebudil me je pred pol ure.« »Saj ni mogel priti noter,« je rekel deček. »O,« se je spomnila mati. »Lahko bi prišel z ulice skozi okno v sobo. Le zakaj sem pustila sinoči okna priprta. Odhitele je v sobo in tiho zaprla okna, da ne

bi prebudila otroke. »Toda, saj bi moral priti skozi okno in mimo moje postelje in jaz bi ga morala videti, ali vsaj čuti,« je rekla na glas.

Vrnila se je nazaj v kuhinjo vsa prestrašena in stala nekaj časa ob mizi, ne da bi vedela, kaj naj bi počela. Toda zdaj ni mogla ničesar napraviti.

»Stanko, pojdiva spat!« je rekla naposled. Ugasila je luč v kuhinji po tem, ko je še enkrat pogledala, če sta dver in okna dobro zapahnjena, zaprla sobna vrata za seboj in legla na posteljo. Ležala je negibno in premišljevala o mnogih stvareh, dokler jo ne bi skoro premagal spanec. In tedaj je zaslišala, kako je začel nekdo v sobi tiho in enakomerno zvečiti. Prebudila se je namah in bistro prisluhnila. Poleg nje, na svoji postelji je Stanko enakomerno zvečil pod odejo. Stanko! Kruh! Zakaj mi ni nič povedal?!

Drugo jutro ni mati rekla besedice, toda dala mu je dva kosa kruha pri zajtrku, sama pa je spila le kavo. Tudi drugim otrokom je dala še po en kos in potem jim je tudi za malico dala še en kos in za popoldansko malico in za večerjo. To pa je pomenilo, da hlebec, ki ga je spekla, ne bo trajal do nedelje in da bo morala umestiti še enega in da bo morala še več delati, če bo hotela, da bodo imeli otroci vedno dovolj kruha in da bodo vsak dan siti.

ANEKDOTA

Marka Twaina so nekoč v družbi prosili, naj pove svoje mnenje o peklju in nebesih.

»Pri najboljši vojni vam tega ne morem povedati,« je dejal Mark Twain, »nimam namreč prijatelje na obeh straneh in moram biti zato strogo nevtralen!«

di po močvirju, listino mu zdaj trga veter, zdaj se mu namaka v vodi...

Nekoč je srečal psa in mu dejal:

»Ti živiš v pasjici, nemara bi ti hotel vzeti mojo plemiško listino v varstvo?«

»Prav,« je odvrnil pes.

Pes je prinesel volkovo listino domov in jo stlačil v pasjico v seno. Pa je brž videl, da bo preveč sitnosti z njo. Zdal jo je veter s senom/vred odpihal iz pasjice, zdaj jo je zmočil dež, zdaj spet so jo kljuvale kure. In pes je oddal listino mački.

»Ti,« ji je dejal, »si bolj spretna ko jaz, vse preležeš, nemara boš lahko ti kam skrila tiste listino?«

Odnese la listino na podstrežje in jo zataknila pod tramovje.

da je neotesanec. Volk je bil zelo užaljen in mu je dejal:

»Da veš, jaz sem plemiškega rodu! To ti lahko dokažem s posebno plemiško listino!«

Stekel je k psu po listino. Pes je poklical mačko. Mačka je šinila po listino na podstrežje. Glej! — pod tramom je bilo samo nekaj belih koščkov listine!

In odtlej so te živali sprte med seboj. Volk ne more psa, pes preganja mačko, mačka pa se podi za podganami.

Vse pa zavoljo tiste plemiške listine — naj jo koklja brene!

Odgovorni urednik: Tedoldi Vojmir
Reg. Videmske sodnije št. 47
Tiska: Tiskarna L. Lucchesi - Gorica